Valtiovarainvaliokunta
Työ- ja elinkeinojaosto
27.5.2024

VANTAAN KAUPUNGIN ASIANTUNTIJALAUSUNTO

VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025 - 2028

Teema: Kotoutuminen ja kansainvälinen osaaminen

Vantaan kaupunki kiittää työ- ja elinkeinojaostoa mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025 - 2028. Julkisen talouden suunnitelman mukaan kotoutumisen ja kansainvälisen osaamisen määrärahat ovat 503 milj. euroa v. 2025 ja alenevat 144 milj. euroon kehyskauden lopussa. Vantaan kaupunki pitää kehitystä huolestuttavana, sillä suuret kunnat kantavat pääasiallisen vastuun uusista Suomeen muuttavista henkilöistä ja valtionosuusrahoituksen tulisi vastata tätä tarvetta ja vastuun laajuutta. Viimeisen vuoden aikana C6-kaupunkien yhteenlasketusta muuttovoitosta (n. 32 400 hlö vuodessa) 75% on tullut ulkomailta, ja trendi on kasvava. Vantaan voimassa olevassa kasvu- ja elinvoimaohjelmassa (s.7) arvioidaan, että vieraskielisten osuus vantaalaisista kasvaa vuoteen 2040 mennessä 35 %:iin, kun osuus oli 23 % tarkasteluajankohtana 07/2022. Kun heikennetään kuntien resursseja ja edellytyksiä näiden suomelle tärkeiden ihmisten integroimiselle yhteiskuntaan, on sillä negatiivisia elinvoimavaikutuksia.

Korvauksen maksuajan muutos

Kunnille ja hyvinvointialueille maksettavan laskennallisen korvauksen maksuaikaa lyhennetään nykyisin kolme vuotta maksettavassa korvauksessa kahteen vuoteen ja neljä vuotta maksettavassa korvauksessa kolmeen vuoteen vuodesta 2025 lukien. Selonteossa todetaan, että kotoutumistehtävien vähentämistä valmistellaan, jotta laskennallista korvausta voidaan alentaa.

Kuntatalouteen kohdistuu muutoinkin sopeutustoimia peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehtävästä prosenttiyksikön korotusta vastaavasta säästöstä, joka tarkoittaa valtionosuusrahoituksen pienenemistä asteittain.

Vantaan kaupunki on aikaisemmissa lausunnoissaan tuonut esiin, että laskennallisten korvausten maksuajan lyhentämisellä arvioidaan olevan vaikutuksia palveluiden järjestämiseen, ja riskinä on, että

palveluita joudutaan supistamaan rahoituksen pienenemisen johdosta. Tällä olisi heikentäviä vaikutuksia maahan muuttaneiden kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseen. Laskennallisten korvausten lyhentämisellä haetaan suhteessa maltillisia säästöjä, jotka pitkällä aikavälillä voivat aiheuttaa runsaasti lisäkustannuksia. Myös aikaisemmassa lakiesityksessä koskien laskennallisten korvausten maksuajan lyhentämistä riskinä oli huomioitu, että kotoutujien palveluiden rahoituksesta leikkaamisella olisi pidemmällä aikavälillä julkisen talouden menoja kasvattavia ja tuloja vähentäviä vaikutuksia.

Laskennallisten korvausten keston rajaamisella voi olla myös epätoivottuja vaikutuksia naisten kotoutumiseen, vaikka hallitus on aiemmin nostanut maahan muuttaneet naiset erityiseksi ryhmäksi, joiden kotoutumiseen tulisi panostaa. Viiden miljoonan rahoitus valtakunnallisesti ei riitä kompensoimaan sekä kotoutumisajan lyhentämisen että korvausajan lyhentämisen aiheuttamia vaikutuksia.

Uuden kotoutumislain tavoitteena on nopeuttaa kotoutumista ja erityisesti lisätä siirtymistä kohti työmarkkinoita. Kotoutumista tukevat palvelut ovat erityisen tärkeitä maahanmuuton alkuvaiheessa ja niiden järjestäminen on myös taloudellisesti kannattavaa. Kaupungin näkökulmasta kotoutumisen viivästyminen tai jopa estyminen aiheuttaa riskejä ja kustannuksia segregaation, työttömyyden ja sosiaalipalveluiden tarpeen kasvamisena. Samaan aikaan myös työllisyyden ja yrittäjyyden määrärahoja alennetaan. Maahan muuttaneiden pitkittynyt työttömyys kasvattaa suoraan kuntien kustannuksia maksuosuuden kautta, kun työvoimapalvelut siirtyvät kuntien vastuulle 1.1.2025.

Kotoutumiskoulutuksen hintatason tarkistus

Vuoden 2025 alusta lukien laskennalliseen korvaukseen sisällytetään 18 vuotta täyttäneiden osalta työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen rahoitus. Rahoitus on laskettu TE-palvelu-uudistuksen mukaisesti vuoden 2019 tasolla, koska koronan vuoksi vuosien 2020–2022 kustannukset poikkesivat aiemmasta hinnoittelutasosta. 2023 kustannustaso on palautunut, mutta on edelleen vuoden 2019 tasoa alhaisempi. Hintatason tarkistuksessa laskennalliseen korvaukseen sisällytettävän kotoutumiskoulutuksen määrärahan taso lasketaan vuoden 2023 kustannusten tasolle.

Uudenmaan ELY-keskus, joka tällä hetkellä hankkii kotoutumiskoulutusta, on arvioinut, että nykyisellään myönnetyt määrärahat eivät vastaa palvelutarpeita ja hinnoittelua. Koulutuksissa olevien

asiakkaiden määrä on noussut noin 50 % aiemmasta, ja pulaa on muun muassa S2-opettajista ja tiloista.

Vähennys toisi oletettavasti säästöjä, mikäli koulutus pystytään toteuttamaan arvioidulla hintatasolla. Vantaan kaupunki arvioi kuitenkin, että mikäli kotoutumiskoulutusten hintataso alennetaan pysyvästi vuoden 2023 tasolle, ei koulutusta ole mahdollista toteuttaa riittävällä tasolla asiakasmäärän kasvaessa. Kotoutumislain uudistus tuo kunnille vastuun myös työvoiman ulkopuolisista kotoutuja-asiakkaista, joille on lakisääteisesti tarjottava esimerkiksi yhteiskuntaorientaatio-koulutusta. Kotoutumiskoulutuskokonaisuuteen tulee siis lisää asiakasryhmiä, jolloin rahoitustarpeen voidaan odottaa kasvavan jatkossa.

Lisätiedot: Suvi Lindén
Vieraskielisten osaajien ja kotoutujien palveluiden päällikkö
Vantaan kaupunki
p. 040 3562613
suvi.linden@vantaa.fi